

De la vora de Ter

Les entremaliadures que hi havíem arribat a fer no tenen fi ni compte, i es pot dir que eren tantes que arribaven a l'alçada d'un campanar.

Els Esqueis

Aquest era el primer lloc de les nostres facècies, sobretot a la tarda quan plegàvem d'estudi per anar a berenar a la Font del Molinot amb una mica de minestra que prèviament ens endúiem de casa nostra. El pas dels Esqueis tenia l'avantatge que ni tan sols ens havíem de descalçar per passar el riu i arribar a la font de l'altra banda, puix que amb quatre gambades saltàvem de l'un a l'altre esquei tot fent giragonses.

Però en canvi, teníem l'inconvenient que, com que eren tan llisos i llepissosos, per gota que un hom es descuidés, donava una relliscada i queia de corcoll dintre un clot d'aigua i quedava fet una sopa. Això si no s'hi havia d'afegir alguna pelada als genolls o a les anques, que no cal dir era la cosa que ens sabia més greu.

Quan la dissort ens havia proporcionat una remullada d'aquestes, en arribar a l'altra banda no teníem més remei que fer eixugar la roba; i si calculàvem que no hi havia prou temps per tot, tornàvem a casa amb la mullena a l'esquena, passàvem, en ser-hi, el tros de l'entrada ben arrambats a la paret per no ser vistos, pujàvem a la cambra d'amagatotis, i, després de mudar-nos les calces, baixàvem altre cop a jugar al carrer com si res no hagués passat. Si per pega els pares se n'adonaven, ens feien passar els tremolins de fred a surres i a esquenades, i la malifeta ens costava l'haver-nos-en d'anar al llit sense sopar.

Les partions

Quan s'acabaren els plets i les renyines entre els fabricants sobre si a la turbina de l'un hi anava una gota més d'aigua que a la de l'altre, vingué el fer-hi les partions de mà d'obra. D'aleshores ençà, cada vegada que passàvem per allí, anant o venint d'Estudi, ens hi aturàvem un xic a fer el badoc per veure què tal anaven les construccions que s'hi feien; i cada cop avençàvem una mica més cap a la vora de l'aigua, fins que al cap i a la fi ens atrevíem a travessar el tauló que feia de palanca de l'una paret a l'altra. Com ja era de preveure, succeí que un dia un de nosaltres, tot bromejant, caigué daltabaix dintre un gorg d'aigua que n'hi hauria hagut prou per cobrir-lo dues vegades, el qual se l'endugué de dret fent capbussons cap a la turbina. Sort tingué que una dona que rentava allà a la vora es posà a cridar desafortadament demanant auxili, i el cotxer d'una diligència de Can Jep Miquel que s'esqueia passar per aquell indret, es llençà al riu, el salvà i el lliurà a la bona dona bugadera.

Aquesta se l'endugué a casa seva, Li donà vi bo amb sal per guarir-lo de l'espant, li mudà la roba i el portà a coll-braç a la seva mare, dient-li: —No us espanteu, que encara que el vostre noi ha tingut la desgràcia de caure al Ter, gràcies a Déu, no s'ha fet cap mal.

Ella, que ni tan sols el reconegué de tan trasmudat que estava, li digué, de moment, tota tranquil·la:

—No és pas el nostre.

La peripècia, però, costà al noi tres dies d'allitament, un vomitiu i una bona purga per gitar l'aigua que havia engolit.

[...]

Els Rentants

A continuació seguia la llarga renglera de dones dels rentants públics que hi havia a la vora del Ter, al final de la Carretera. Amb el soroll que feien amb els seus cops de picador i la cridòria del seu garlar etern movien una saragata de mil diables.

No us dic res de la brega que s'armava cada cop que nosaltres, de dalt estant, tiràvem amb fúria còdols al rec per mor d'esquitxar-les, i elles s'hi tornaven enfurismades rebatent-nos paletades d'aigua amb llur picador, mullant-nos tant com podien. Allò sí que era ploure a bots i barrals, car sempre sortíem xops de la lluita; però, malgrat això, no escarmentàvem mai. Heus ací un altre motiu d'enuig per la mare, el qual es repetia tot sovint.

[...]

Armes de gel

Al fort de l'hivern, sota la volta del canal que conduïa l'aigua del Ter cap a la turbina de la fàbrica de Ca l'Escolà, cada cop que el buidaven per escurar-lo, amb el fred i els degotalls s'hi feien una munió d'estalactites de gel, llargues, lluentes i punxegudes, que, així que ens n'adonàvem, ens cridaven fortament l'atenció.

Amb el desig de posseir-les, teníem el poc seny de saltar-hi a abastar-les amb l'afany de dur-les a coll a guisa d'escopetes per jugar a soldats, sense pensar que tot d'un plegat podien donar l'aigua i afegar-nos. I això que molts teníem les mans balbes i plenes de penellons, i per torna, sovint ens tallàvem els dits tot arrencant el cobejat armament. Però per alguna cosa diuen que qui no té seny no té fred.

La Devesa

El lloc de la vora del Ter que a nosaltres ens encisava més era l'extensa i frondosa Devesa que hi havia a l'altra banda del riu, la qual és molt de doldre que hagi desaparegut, car era un dels més formosos atractius que tenia Manlleu, allò que se'n diu un verdader parc natural, dels millors que hi pugui haver en altres poblacions de Catalunya, del qual tothom estava gelós i encara tothom enyora.

Planúries ombrívoles i rublertes d'herbatge, en les quals feia de molt bon estar; caminois tortuosos i perdedors, a propòsit perquè la quitxalla pogués jugar-hi a fet i a córrer; arbres corpulents, esponerosos i variats; mates,

plantes i herbes de tota mena; multitud de flors silvestres i fruites boscanes; diversitat i abundància d'insectes, ocells, bestioles i animalons que amb llurs cants, crits i refilets, voladúries i corredisses distreien d'allò més... en un mot: no hi mancava res d'allò que pogués fer la vida placèvola. D'ella puc dir que era el lloc on ens proveïem de franc de tot el que havíem de menester en el decurs de l'any pels nostres jocs i divertiments: molsa, cireres d'arboç, boix grèvol, arbrissons i altres coses per guarnir el pessebre; per la Festa Major: aglans, cassanelles, joncs, escardots, regalèssia, ridorta i altres foteses, sense oblidar l'abastar nius i caçar ocells, principalment garses, mussols i puputs, puix se n'hi criaven molts i hi anàvem tant al darrere, que ben sovint ens fèiem estrips i esgarrinxades tot enfilant-nos als arbres.

Per tot el que hem esmentat, s'explica que la Devesa fos el lloc preferent per anar-s'hi a esbargir i a fer berenades amb colles de parents, amics, conveïns o treballadors de la mateixa fàbrica, per celebrar la festa d'un Sant, la tornaboda de la Festa Major i altres diades assenyalades.

Però d'això nosaltres no en teníem prou, car volíem anar-hi més sovint i per les nostres, això és, atravesant el riu i no pas passant pel Pont i el cingle, com quan ens acomboiàvem amb la gent gran.

No obstant, cal confessar que això tenia els seus perills. Si ho intentàvem quan el Ter era glaçat, ens arriscàvem a trencar el gel amb el nostre pes o a caure en donar una relliscada, i preniem un bany que ens feia petar de dents i tremolar de fred, cosa que no ens agradava gota.

Quan el Ter no estava glaçat i no baixava gaire gros, encara que l'amplària era massa gran pel que nosaltres érem petits, teníem la gosadia d'atrevir-nos a travessar-lo cama-nusos; però amb la força del corrent i la dificultat de posar el peu pla a terra per causa de la sorra i els palets que hi havia, ens vèiem obligats a caminar a poc a poc i encara fent tentines, majorment havent d'anar amb la impedimenta de les espadenyas penjades al coll i aguantant-nos amb les mans els cuixals de les calces ben arremangats perquè no se'ns mullessin.

I com que, a mesura que avançàvem, el nivell de l'aigua anava pujant, venia un moment en què l'aigua estava frec a frec de llepar-nos-els.

Lavors, pel poc tros que mancava per arribar a la riba, i pensant, amb els pocs pesquis que teníem, que només ens mullaríem un parell de dobles, ens arriscàvem a fer una bona carnada, i en ser a l'altra banda ens trobàvem amb les calces xopes. Per adobs, en guanyar terra, els guardes de la Devesa que ens havien vist de la casa estant com ens hi encaminàvem, pensant que no hi anàvem per res de bo, ens rebien abocant-nos cabassades de pedruscall al damunt per esquivar-nos, i cal dir si aquest refús ens podia fer prou mal.

Anem a dir que a tirar i a rebre pedres rai hi estàvem prou avesats, puix quan no teníem cap més entreteniment, jugàvem a veure qui les faria arribar des de la vora del riu fins a la Devesa; i les sabíem aviar amb la mà, amb la fona i de pastor, o sia, per sota l'aixel·la; amb el perill de que, si no ens posàvem un xic separats els uns dels altres, anàvem a risc d'apedregar-nos recíprocament.

La resclosa

Un cop érem a la Devesa, encara n'havíem fetes de més crespes, com és ara passar per sota la volta de la figura parabòlica que feia l'aigua del riu en saltar per l'alta i llarga resclosa de la fàbrica de Can Llanas.

Certament era aquell un espectacle que ens deixava atordits i amb poques ganes de tornar-hi, car en sortíem tan amarats d'esquitxos que ens podíem escórrer la poca roba que dúiem; ens deixava sords com una perola el gran terrabastall que s'hi movia; ens dificultava la respiració l'aire enrarit que hi havia allí dins, i el pitjor era el perill que ens caigués entre cap i coll alguna fusta grossa o un tros d'arbre que el riu arrastrés, i ens estabornís.

El Rocal

Una de les entremaliadures més esborronadores que duguérem a cap, i una de les proves més paleses del poc seny que teníem, fou en el lloc anomenat el Rocal o Roca-negra, situat al capdavall de la Devesa, on el Ter gira sobtadament i majestuosament, on és més estret i té una fondària enorme i on segueix el seu curs tan a poc a poc que talment fa l'efecte que no es mogui.

Allí on molts homes fets no tenien la gosadia d'atansar-se pel temor i la basarda que els feia, allí on hi havia tan gros perill de negar-se, allí precisament s'aventuraven a nedar els xicots més grandassassos de la colla, amb l'agravament que moltes vegades s'emportaven un noi petit content i enganyat, fins a l'altra banda carregat a collibè, i en ésser allí el deixaven tot sol arrapat a les roques, i després d'haver-lo ben esporuguit i de fer-l'hi gruar una estona, tornaven a cercar-lo.

Quan un hom ara recorda aquestes malifetes, pensa que verdaderament tenim un Àngel de la Guarda, i que si vivim és per un voler de Déu.

Domènec Caballeria i Collell, *Memòries*, dins Joan Puntí Collell, ed. *Manlleu íntim*, Ed. Balmes, Barcelona, 1953, p. 20-36.